

«Μακεδονικό: κοινωνικές αντιθέσεις και εθνική συγκρότηση»

Παρόλη τη φαινομενική πολυπλοκότητά του, το Μακεδονικό Ζήτημα του ΙΘ΄ και του πρώτου μισού του εικοστού αιώνα δεν διέφερε δομικά, ως εθνογενετική διαδικασία, από τα αντίστοιχα φαινόμενα στον ευρωπαϊκό χώρο. Η βασική ιδιομορφία του αφορά την πολλαπλή διεκδίκηση του ίδιου πληθυσμού (των σλαβόφωνων Μακεδόνων) από μια πλειάδα εθνικών κέντρων, γεγονός που με τη σειρά του καθιστά ευκρινέστερους τους μηχανισμούς και τις διαδικασίες παραγωγής, διάδοσης και εγχάραξης της εθνικής συνείδησης απ' ό,τι σε «ομαλότερες» και λιγότερο συγκρουσιακές εθνογενέσεις. Ο ιστορικός βρίσκεται μπροστά σε μια δέσμη από τεμνόμενες κι ανταγωνιστικές μεταξύ τους διαδικασίες εθνικής συγκρότησης, όχημα και συλλογικός εκφραστής των οποίων υπήρξαν τα αντίστοιχα εθνικά κόμματα (ελληνικό, βουλγαρικό, σερβικό και, από ένα σημείο και μετά, μακεδονικό): κόμματα που μνημονεύονται ως τέτοια στις πηγές της εποχής (βαλκανικές κι εξωβαλκανικές) και καθένα από τα οποία εκπροσώπησε μια ποικιλία ανταγωνιστικών κοινωνικών συμφερόντων και στρατηγικών.

Σε αντιδιαστολή προς τις αντιμαχόμενες βαλκανικές εθνικές ιστοριογραφίες, η καλύτερη έκδοχή των οποίων καταγίνεται με τη μονομερή ανάδειξη της οικείας κάθε φορά εθνικής συγκρότησης και την επεξεργασία αυτοτελών αφηγημάτων για την ιστορική διαδρομή του μακεδονικού ελληνισμού / βουλγαρισμού/ σερβισμού/ μακεδονισμού, η παρούσα εισήγηση θα μελετήσει την ανάδυση του εθνικού φαινομένου στον μακεδονικό χώρο ως ενιαία και διαδραστική πολιτική σύγκρουση, αναζητώντας τις κοινωνικές αντιθέσεις που βρήκαν έκφραση σε αυτήν κι επικαθόρισαν την έκβασή της.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

1870	Ίδρυση της Βουλγαρικής Εξαρχίας με αυτοκρατορικό διάταγμα. Περιλαμβάνει μια μητρόπολη στη Μακεδονία (Βέλες). Πρόβλεψη πλειοψηφίας 2/3 για την προσχώρηση και άλλων.
1872	«Βουλγαρικό σχίσμα». Καταδίκη του (βουλγαρικού) «εθνοφυλετισμού» από το Πατριαρχείο. Συγκρότηση δυο παράλληλων εθνικών εκκλησιών.
1874	Διορισμός των πρώτων δυο εξαρχικών μητροπολιτών (Σκόπια, Οχρίδα) ύστερα από νικηφόρα δημοψηφίσματα.
1878	Δημιουργία αυτόνομου βουλγαρικού κράτους.
1890	Διορισμός των πρώτων εξαρχικών μητροπολιτών στη Μακεδονία μετά το 1878 (Σκόπια, Οχρίδα). Αναγνώριση άλλων δυο το 1894 (Βέλες, Νευροκόπι) και τριών ακόμη το 1897 (Μοναστήρι, Στρώμνιτσα, Δίβρα)
1891-1894	Αναγνώριση από το οθωμανικό κράτος «εθναρχικής» ιδιότητας στους προέδρους των εξαρχικών κοινοτήτων, όπου δεν υπήρχε μητροπολίτης
1893	Ίδρυση της Εσωτερικής Επαναστατικής Μακεδονικής Οργάνωσης (ΕΜΕΟ)
1903	Εξέγερση του Ίλιντεν
1904	Ευρωπαϊκή παρέμβαση (συμφωνία Mürzsteg). Πρόβλεψη μελλοντικής διοικητικής αναδιοργάνωσης της Μακεδονίας σε εθνικά ομοιογενή τμήματα
1904-1908	Εμφύλιος Μακεδονικός Αγώνας
1908	Νεοτουρκική επανάσταση. Πρώτες εκλογές.
1910	Οθωμανικός νόμος για τις διαμφισβητούμενες εκκλησίες και σχολεία.
1912	Δεύτερες οθωμανικές εκλογές.
1912-1913	Βαλκανικοί πόλεμοι. Διαμελισμός της Μακεδονίας μεταξύ Ελλάδας, Βουλγαρίας και Σερβίας. Βίαιος τερματισμός της εθνοκομματικής διαμάχης.